

corripis, non est ista charitas, sed languor : Ferveat charitas ad corrigendum, ad emendandum : sed si sunt boni mores, delectent ; si sunt mali, emendentur, corrigantur. Noli in homine amare errorem, sed hominem ; hominem enim Deus fecit, errorem ipse homo fecit. Ama illud quod Deus fecit, noli amare quod ipse homo fecit. Cum illud amas, illud tollis : cum illud diligis, illud emendas. Sed etsi sævis aliquando, propter correctionis dilectionem. Propterea de columba demonstrata est charitas, quæ venit super Dominum¹. Species illa columbæ, in qua specie venit Spiritus sanctus, quo nobis charitas infunderetur. Quare hoc ? Fel columba non habet : tamen rostro et pennis pro nido pugnat, sine amaritudine sævit. Hoc facit et pater, quando filium castigat, ad disciplinam castigat. Sicut dixi, seductor ut vendat, cum amaritudine blanditur : pater ut corrigat, sine felle castigat. Tales estote ad omnes. Videte, fratres, magnum documentum, magnam regulam : Unusquisque habet filios, aut habere vult ; aut si omnino decrevit filios non habere carnaliter, vel spiritualiter cupit habere : quis est qui non corrigit filium suum ? quis est cui non det disciplinam pater ? Et tamen sævire videtur. Amor sævit, charitas sævit : sævit quodam modo sine felle, more columbino, non corvino. Unde venit in mentem, fratres mei, dicere vobis, quia illi violatores charitatis schisma fecerunt : quomodo oderunt ipsam charitatem, sic oderunt et columbam. Sed convincit illos columba : procedit de cælo, aperiuntur cæli, et manet super caput Domini. Ut quid hoc ? Ut audiat : « Hic est qui baptizat². » Recedite, prædones ; recedite, invasores possessionis Christi. In possessionibus vestris, ubi dominari vultis, titulos potentis ausi estis infigere. Cognoscit ille titulos suos ; vindicat sibi possessionem

¹ Matth. III, 16. — ² Joan. I, 33.

suam : non delet titulos, sed intrat et possidet. Sic ad Catholicam venienti, non deletur baptismus, ne titulus imperatoris deleatur. Sed quid fit in Catholica ? Agnoscitur titulus : intrat possessor sub titulis suis, quo intrabat prædo sub titulis alienis.

TRACTATUS VIII.

De eo quod sequitur : *Si Diligamus invicem, Deus in nobis manebit : usque ad id, Deus dilectio est, et qui manet in dilectione, in Deo manet, et Deus in eo.*

I. DILECTIO dulce verbum, sed dulcius factum. Semper de illa loqui non possumus. Multa enim agimus, et diversæ actiones distendunt nos, ut non vacet linguæ nostræ semper de dilectione loqui : nam nihil melius ageret lingua nostra. Sed de qua semper loqui non licet, semper eam custodire licet. Sicut nunc quod cantamus, Alleluia, numquid semper hoc facimus ? Vix unius horæ non toto spatio, sed parva particula cantamus Halleluia : et vacamus ad aliud. Est autem Halleluia, sicut jam nostis, Laudate Deum. Qui Deum laudat lingua, non semper potest : qui moribus Deum laudat, semper potest. Opera misericordiæ, affectus charitatis, sanctitas pietatis, incorruptio castitatis, modestia sobrietatis, semper hæc tenenda sunt : sive cum in publico sumus, sive cum in domo, sive cum ante homines ; sive cum in cubiculo, sive loquentes, sive tacentes, sive aliquid agentes, sive vacantes ; semper hæc tenenda sunt ; quia intus sunt omnes istæ virtutes

quas nominavi. Quis autem sufficit omnes nominare? Quasi exercitus est imperatoris, qui sedet intus in mente tua. Quomodo enim imperator per exercitum suum agit quodque placet: sic Dominus Jesus Christus incipiens habitare in interiore homine nostro, id est, in mente per fidem, utitur istis virtutibus quasi ministris suis¹. Et per has virtutes quæ videri oculis non possunt, et tamen quando nominantur, laudantur: non autem laudentur nisi amarentur, non amarentur nisi viderentur; et si utique non amarentur nisi viderentur, alio oculo videntur, id est, interiori cordis aspectu: per has virtutes invisibiles, moventur membra visibiliter: pedes ad ambulandum; sed quo? Quo moverit bona voluntas, quæ militat bono imperatori. Manus ad operandum; sed quid? Quod jusserit charitas, quæ inspirata est intus a Spiritu sancto. Membra ergo videntur cum moventur: qui jubet intus, non videtur. Et quis intus jubeat, prope ipse solus novit qui jubet, et ille intus cui jubetur.

II. Namque fratres audistis modo, cum Evangelium legeretur: certe si aurem ibi non tantum corporis, sed et cordis habuistis. Quid ait? « Cavete facere justitiam vestram coram hominibus, ut videamini ab eis². » Numquid hoc voluit dicere, ut quæcumque bona facimus, abscondamus ab oculis hominum, et timeamus videri? Si times spectatores, non habebis imitatores: debes ergo videri. Sed non ad hoc debes facere ut videaris. Non ibi debet esse finis gaudii tui, non ibi terminus lætitiæ tuæ, ut putes te tutum fructum consecutum esse boni operis tui, cum visus fueris atque laudatus. Nihil est hoc. Contemne te cum laudaris: ille in te laudetur, qui per te operatur. Noli ergo ad laudem tuam operari quod bonum agis; sed ad laudem illius, a quo habes ut bonum agas. Abs te

¹ Ephes. iii, 17. — ² Matth. vi, 1.

habes male agere, a Deo habes bene agere. Contra reversi homines videte quam præposteri sint. Quod faciunt bene volunt sibi tribuere; si male faciunt, Deum volunt accusare. Convertite hoc distortum nescio quid et præposterum, faciens illud quodam modo capite deorsum: quod susum, faciens jusum; quod deorsum, faciens sursum. Jusum vis facere Deum, et te susum? Præcipitaris, non elevaris: ille enim semper sursum est. Quid ergo? Tu bene, et Deus male? Imo hoc dic, si vis verius dicere, Ego male, ille bene; et quod ego bene, ab illo bene: nam a me quidquid ago male. Ista confessio firmat cor, et facit dilectionis fundamentum. Nam si opera nostra abscondere debemus bona, ne videantur ab hominibus; ubi est illa sententia Domini in eo sermone, quem habuit in monte? Ubi hoc dixit, ibi et illud paulo ante dixit: « Luceant » opera vestra bona coram hominibus¹. » Et non ibi cessavit, non ibi finem fecit: se addidit, Et glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est. Et Apostolus quid ait? « Eram autem ignotus facie Ecclesiis Judææ quæ in » Christo sunt, tantum autem audientes erant, quia qui » nos aliquando persequebantur, nunc evangelizat fidem quam aliquando vastabat, et in me magnificabant Deum². » Videte quemadmodum et ipse, quia sic innotuit, finem non posuerit in laudem suam, sed in laudem Dei. Et quantum ad ipsum pertinet, vastator Ecclesiæ, persecutor invidus, malignus: ipse confitetur, non nos conviciamur. Amat Paulus dici a nobis peccata sua, ut glorificetur ille qui talem morbum sanavit. Magnitudinem enim vulneris manus medici secuit, et sanavit. Vox illa de cœlo prostravit persecutorem, et erexit prædicatorem³: occidit Saulum, et vivificavit Paulum. Saul enim persecutor erat sancti viri⁴: inde nomen ha-

¹ Matth. v, 16. — ² Galat. i, 22, etc. — ³ Act. ix, 4, etc. — ⁴ I Reg. xix.

bebat iste quando persequebatur Christianos : postea de Saulo factus est Paulus. Quid est Paulus? Modicus¹. Ergo quando Saulus, superbus, elatus : quando Paulus, humilis, modicus. Ideo sic loquimur, Paulo post videbo te, id est, Post modicum. Audi quia modicus factus est : « Ego enim sum minimus Apostolorum² : » et, « Mihi » minimo omnium sanctorum, dicit alio loco³. » Sic erat inter Apostolos tanquam fimbria vestimenti : sed tetigit Ecclesia gentium tanquam fluxum patiens, et sanata est.

III. Ergo, fratres, hoc dixerim, hoc dico, hoc si possem non tacerem : Opera modo illa sint in vobis, modo illa, pro tempore, pro horis, pro diebus. Numquid semper loqui? numquid semper tacere? numquid semper reficere corpus? numquid semper jejuna? numquid semper panem dare egenti? numquid semper nudum vestire? numquid semper ægrotos visitare? numquid semper discordantes concordare? numquid semper mortuos sepelire? Modo illud, modo illud. Inchoantur ista, et cessant : ille autem imperator, nec inchoatur, nec cessare debet. Caritas intus non intermittatur : officia caritatis pro tempore exhibeantur. Caritas ergo, sicut scriptum est, fraterna permaneat⁴.

IV. Fortassis autem moverit aliquos vestrum, ex quo istam Epistolam beati Joannis tractamus vobis, quare non commendaverit maxime nisi fraternam charitatem. « Qui » diligit fratrem, dicit : et, præceptum nobis est datum, » ut diligamus invicem⁵. » Assidue nominavit charitatem fraternam : Dei autem charitatem, id est, qua debemus diligere Deum, non tam assidue nominavit : sed tamen non omnino tacuit. De inimici vero dilectione prorsus tacuit prope per totam ipsam epistolam. Cum vehementer

¹ Act. xiii, 9. — ² I Cor. xv, 9. — ³ Ephes. iii, 8. — ⁴ Hebr. xiii, 1. — ⁵ I Joan. ii, 10, etc.

nobis prædicet, commendetque charitatem, non nobis dicit ut diligamus inimicos ; sed dicit nobis ut fratres diligamus. Modo vero cum Evangelium legeretur, audivimus : « Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis¹? nonne et publicani hoc faciunt? Quid est igitur quod pro magno nobis ad perfectionem quamdam fraternam dilectionem commendat Joannes apostolus : Dominus autem dicit, non nobis sufficere ut fratres diligamus, sed debere nos extendere ipsam dilectionem, ut perveniamus ad inimicos? Qui usque ad inimicos pervenit, non transilit fratres. Necesse est sicut ignis, prius occupet proxima, et sic se in longinquiora distendat. Propinquior est tibi frater quam nescio quis homo rursus tibi magis adhæret ille quem non noveras, qui tibi tamen adversatur quam inimicus qui etiam adversatur. Extende dilectionem in proximos, nec voces illam extensionem. Prope enim te diligis, qui eos diligis qui tibi adhærent. Extende ad ignotos, qui tibi nihil mali fecerunt. Transcende et ipsos : perveni, aut diligas inimicos. Hoc certe Dominus jubet. Quare iste tacuit de dilectione inimici?

V. Omnis dilectio sive quæ carnalis dicitur, quæ non dilectio, sed magis amor dici solet ; (dilectionis enim nomen magis solet in melioribus rebus dici, in melioribus accipi :) tamen omnis dilectio, fratres charissimi, utique benevolentiam quamdam habet erga eos qui diliguntur. Non enim sic debemus diligere homines, aut sic possumus diligere vel amare, hoc enim verbo etiam usus est Dominus, cum diceret : « Petre, amas me²? non sic debemus amare homines, quomodo audimus gulosos dicere, Amo turdos. Quæris quare? Ut occidat, et consumat. Et amare se dicit, et ad hoc illos amat ut non sint ; ad hoc

¹ Matth. v, 46. — ² Joan. xxi, 17.

amat ut perimat. Et quidquid ad cibandum amamus, ad hoc amamus, ut illud consumatur, et nos reficiamur. Numquid sic amandi sunt homines, tanquam consumendi? sed amicitia quaedam benevolentiae est, ut aliquando praestemus eis quos amamus. Quid si non sit quod praestemus? Sola benevolentia sufficit amanti. Non enim optare debemus esse miseros, ut possimus exercere opera misericordiae. Das panem esurienti: sed melius nemo esuriret, et nulli dares. Vestis nudum: utinam omnes vestiti essent, et non esset ista necessitas. Sepelis mortuum: utinam veniat aliquando illa vita, ubi nemo moriatur. Concordas litigantes: utinam aliquando sit pax illa aeterna Jerusalem, ubi nemo discordet. Haec enim omnia officia necessitatum sunt. Tolle miseros: cessabunt opera misericordiae. Opera misericordiae cessabunt, numquid ardor charitatis extinguetur? Germanius amas felicem hominem, cui non habes quod praestes: purior ille amor erit, multoque sincerior. Nam si praestiteris misero, fortassis extollere te cupis adversus eum, et eum tibi vis esse subiectum, qui auctor est tui beneficii. Ille indignus, tu imperitus es; quasi major videris quia tu praestitisti, quam ille cui praestitum est. Opta aequalem: ut ambo sub uno sitis cui nihil praestari potest.

VI. Nam in hoc excessit modum superba anima, et quodam modo avara fuit, quia radix omnium malorum avaritia¹. Et item dictum est: « Initium omnis peccati superbia². » Et quaerimus aliquando quomodo sibi concordent istae duae sententiae, « Radix omnium malorum » avaritia: » et, « Initium omnis peccati superbia. » Si initium omni peccati superbia, radix omnium malorum superbia est. Certe radix omnium malorum avaritia est: invenimus et in superbia avaritiam esse; excessit enim

¹ 1 Tim. vi, 10. — ² Eccli. x, 13.

modum homo. Quid est avarum esse? Progredi ultra quam sufficit. Adam superbia cecidit: « Initium omnis peccati » superbia, » inquit. Numquid avaritia? Quid avarius illo, cui Deus sufficere non potuit? Ergo, fratres, legimus quemadmodum factus sit homo ad imaginem et similitudinem Dei: et quid de illo dixit Deus? Et habeat potestatem piscium maris, et volatilium caeli, et omnium pecorum quae repunt super terram¹. Numquid dixit: Habeat potestatem hominum? Habeat potestatem, ait: dedit potestatem naturalem. Quorum habeat potestatem? piscium maris, volatilium caeli, et omnium repentium quae repunt super terram. Quare haec est naturalis potestas hominis in ista? Quia homo ex eo habet potestatem, ex quo factus est ad imaginem Dei? In intellectu, in mente, in interiore homine, in eo quod intelligit veritatem, dijudicat justitiam et injustitiam, novit a quo factus est, potest intelligere creatorem suum, laudare creatorem suum. Habet hanc intelligentiam, qui habet prudentiam. Ideo multi cum per cupiditates malas detererent in se imaginem Dei, et ipsam quodammodo flammam intelligentiae perversitate morum extinguerent; clamabat illis Scriptura: « Nolite » fieri sicut equus et mulus, quibus non est intellectus². » Hoc est dicere, Praeposui te equo et mulo, te ad imaginem meam feci, potestatem tibi super ista dedi. Quare? Quia non habent feræ rationalem mentem: tu autem rationali mente capis veritatem, intelligis quod supra te est: subdere ei qui supra te est, et infra te erunt illa quibus praepositus es. Quia vero per peccatum homo deseruit eum sub quo esse debuit, subditur eis, supra quae esse debuit.

VII. Intendite quid dicam: Deus, homo, pecora: verbi gratia, supra te Deus, infra te pecora. Agnosce eum qui

¹ Gen. 1, 26. — ² Psal. xxxi, 9.

supra te est, ut agnoscant te quæ infra te sunt. Ideoque cum Daniel agnovisset supra se Deum, agnoverunt illum supra se leones¹. Si autem non agnoscis illum qui supra te est, superiorem contemnis, subderis inferiori. Propterea superbia Ægyptiorum unde domita est? De ranis et muscis². Poterat Deus et leones mittere, sed aliquis magnus leone terrendus est. Quanto illi erant superbiores, tanto de rebus contemptibilibus et abjectis fracta est eorum cervix mala. Sed Danielem agnoverunt leones, quia ille subditus Deo erat. Quid Martyres qui ad bestias pugnaverunt, et ferarum morsibus lacerati sunt, non erant sub Deo? Aut erant servi Dei tres viri, et non erant servi Dei Machabæi³? Agnovit ignis servos Dei tres viros, quos non ussit, quorum nec vestimenta corrumpit; et non agnovit Machabæos⁴? Agnovit Machabæos, agnovit, fratres, et istos. Sed opus erat quodam flagello, permittente Domino qui dixit in Scriptura, flagellat omnem filium quem recipit. Putatis enim, fratres, quia ferrum transverberaret viscera Domini, nisi ipse permitteret⁵; aut hæeret in ligno, nisi ipse voluisset? Non eum agnovit creatura sua? An exemplum patientiæ proposuit fidelibus suis? Ideo Deus quosdam liberavit visibiliter: omnes tamen spiritaliter liberavit, spiritaliter neminem deseruit. Visibiliter quosdam visus est deseruisse, quosdam visus est eripuisse. Ideo quosdam eripuit, ne putes illum non potuisse eripere. Testimonium dedit quia potest, ut ubi non facit, secretiorem intelligas voluntatem, non suspiceris difficultatem. Sed quid, fratres? cum evaserimus, omnes istos mortalitatis laqueos, cum transierint tempora tentationis, cum sæculi hujus fluvius decurrerit, et receperimus illam stolam primam, immortalitatem illam quam peccando

¹ Dan. vi, 22. — ² Exod. viii, 3 et 22. — ³ Dan. iii, 50. — ⁴ 2 Machab. vii. — ⁵ Hebr. xii, 6.

perdidimus, cum corruptibile hoc induerit incorruptionem¹, id est, caro ista induerit incorruptionem, et mortale hoc induerit immortalitatem; jam perfectos filios Dei, ubi non opus est tentari nec flagellari, agnoscet omnis creatura: subdita nobis erunt omnia, si nos hic subditi sumus Deo.

VIII. Sic ergo debet esse Christianus, ut non glorietur super alios homines. Dedit enim tibi Deus esse super bestias, id est, meliorem esse quam bestias. Hoc naturale habes: semper melior eris quam bestia. Si vis melior esse quam alius homo, invidabis ei quando tibi esse videbis æqualem. Debes velle omnes homines æquales tibi esse: et si viceris aliquem per prudentiam, optare debes ut sit et ipse prudens. Quandiu tardus est, discit a te; quandiu indoctus est, indiget tui; et tu videris doctor, ille autem discens: tu ergo superior, quia doctor es; ille inferior, quia discens. Nisi illum optes æqualem, semper vis habere discentem. Si autem vis semper habere discentem, invidus eris doctor. Si invidus doctor, quomodo eris doctor? Rogo te, noli docere ipsum invidentiam tuam. Audi Apostolum dicentem de visceribus charitatis: «Velle enim omnes homines esse sicut me ipsum².» Quomodo volebat omnes esse æquales? Ideo erat omnibus superior, quia charitate optabat omnes æquales. Excessit ergo homo modum: avarior voluit esse, ut supra homines esset, qui supra pecora factus est: et ipsa est superbia.

IX. Et videte quanta opera faciat superbia: ponite in corde, quam similia facit, et quasi paria charitati. Pascit esurientem charitas, pascit et superbia: charitas ut Deus laudetur, superbia ut ipsa laudetur. Vestit nudum charitas, vestit et superbia: jejunit charitas, jejunit et superbia: sepelit mortuos charitas, sepelit et superbia. Om-

¹ 1 Cor. xv, 53. — ² 2 Cor. vii, 7.

nia opera bona quæ vult facere charitas facit, agit contra superbia, et quasi ducit equos suos. Sed interior est charitas: tollit locum male agitæ superbiæ; non male agitanti, sed male agitæ. Væ homini cujus auriga superbia est, necesse est enim ut præceps eat. Ut autem non sit superbia quæ agitet facta bona, quis novit? quis videt? ubi est hoc? Opera videmus. Pascit misericordia, pascit et superbia: hospitem suscipit misericordia, hospitem suscipit et superbia: intercedit pro paupere misericordia, intercedit et superbia. Quid est hoc? in operibus non discernimus. Audeo aliquid dicere, sed non ego, Paulus dixit: Moritur charitas, id est, homo habens charitatem, confitetur nomen Christi, ducit martyrium: confitetur et superbia, ducit et martyrium. Ille habet charitatem, ille non habet charitatem. Sed audiat ab Apostolo ille qui non habet charitatem: « Si distribuero » omnia mea pauperibus, et si tradidero corpus meum ut » ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi » prodest¹. » Ergo Scriptura divina intro nos revocat a jactatione hujus faciei forinsecus; et ab ista superficie quæ jactatur ante homines, revocat nos intro. Redi ad conscientiam tuam, ipsam interroga. Noli attendere quod floret foris, sed quæ radix est in terra. Radicata est cupiditas? species potest esse honorum factorum, vere opera esse non possunt. Radicata est charitas? securus esto, nihil mali procedere potest. Blanditur superbus, sævit amor. Ille vestit, ille cædit. Ille enim vestit ut placeat hominibus: ille cædit ut corrigat disciplina. Accipitur magis plaga charitatis, quam eleemosyna superbiæ. Redite ergo intro, fratres; et in omnibus quæcumque facitis, intuemini testem Deum. Videte, si ille videt, quo animo faciatis. Si cor vestrum non vos accusat, quia jactantiæ

¹ 1 Cor. xvii, 3.

causa facitis; bene, securi estote. Nolite autem timere quando facitis bene, ne videat alter. Time ne propterea facias, ut tu lauderis; nam videat alter, ut Deus laudetur. Si enim abscondis ab oculis hominis; abscondis ab imitatione hominis, laudem subtrahis Deo. Duo sunt quibus eleemosynam facis: duo esuriunt, unus panem, alter justitiam. Inter duos istos famelicos, quia dictum est: « Beati » qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur¹: » inter duos istos famelicos, bonus operator constitutus est: si charitas de illo operatur, ambos miseratur, ambobus vult subvenire. Ille enim quærit quod manducat, ille quærit quod imitetur. Pascis istum, præbe te isti: ambobus dedisti eleemosynam: illum fecisti gratulatores de fame interfecta; hunc fecisti imitatore de exemplo proposito.

X. Miseremini ergo tanquam misericordes: quia in eo etiam quod diligitis inimicos, fratres diligitis. Ne putetis Joannem nihil de dilectione inimici præcepisse: quia de fraterna charitate non tacuit. Fratres diligitis. Quomodo, inquis, fratres diligitis? Quæro quare diligas inimicum: quare illum diligitis? Ut sanus sit in hac vita? quid si non illi expedit? Ut dives sit? quid si ipsis divitiis excæcabitur? Ut uxorem ducat? quid si amaram vitam inde patietur? Ut filios habeat? quid si mali erunt? Incerta sunt ergo ista quæ videris optare inimico tuo, quia diligitis eum: incerta sunt. Opta illi ut habeat tecum vitam æternam: opta illi ut sit frater tuus. Si ergo hoc optas, diligendo inimicum, ut sit frater tuus: cum eum diligitis, fratrem diligitis. Non enim amas in illo quod est; sed quod vis ut sit. Dixeram aliquando Charitati Vestræ, nisi fallor: Robur est ligni positum ante oculos, faber optimus vidit lignum non dolatum, de silva præcisum, adamavit: nes-

¹ Matth. v, 6.

cio quid inde vult facere. Non enim ad hoc amavit, ut semper sic maneat. In arte vidit quod futurum est, non in amore quod est: et amavit quod inde facturus est, non illud quod est. Sic et nos Deus amavit peccatores. Dicimus, quia Deus amavit peccatores: ait enim: « Non » est opus sanis medicus, sed male habentibus¹. Numquid ad hoc amavit peccatores, ut peccatores remaneremus? Quasi lignum de silva vidit nos faber, et cogitavit ædificium quod inde facturus est, non silvam quod erat. Sic et tu respicis inimicum tuum adversantem, sævientem, mordentem verbis, exasperantem contumeliis, insectantem odiis: attendis ibi quia homo est. Vides ista omnia quæ adversa sunt ab homine facta: et vides in illo quod a Deo factus est. Quod autem homo factus est, a Deo factus est. Quod autem odit, ipse fecit: quod invidet, ipse fecit. Et quid dicis in animo tuo? Domine, propitius illi esto, dimitte illi peccata; incute illi terrorem, muta illum. Non amas in illo quod est, sed quod vis ut sit. Ergo cum inimicum amas, fratrem amas. Quapropter perfecta dilectio, est inimici dilectio: quæ perfecta dilectio est in dilectione fraterna. Et nemo dicat, quia aliquid minus nos monuit Joannes apostolus, et plus nos monuit Dominus Christus: Joannes nos monuit ut fratres diligamus; Christus nos admonuit ut etiam inimicos diligamus². Attende quare te monuit Christus ut diligas inimicos. Numquid ut semper remaneant inimici? Si ad hoc te monuit ut inimici remaneant, odis, non diligis. Attende quomodo ipse dilexit, id est, quia volebat ut sic remanerent persecutores, ait: « Pater ignosce illis, quia » nesciunt quid faciunt³. » Quibus voluit ignosci, mutari illos voluit: quos voluit mutari, ex inimicis fratres facere dignatus est, et vere sic fecit. Occisus est, sepultus

¹ Matth. ix, 12. — ² Id. v, 44. — ³ Luc. xxiii, 34.

est, resurrexit, in cœlum ascendit, Spiritum sanctum misit Discipulis; cœperunt cum fiducia prædicare nomen ipsius: miracula faciebant in nomine crucifixi et occisi. Viderunt illi interfectores Domini; et qui sanguinem ejus sæviendo fuderunt, credendo biberunt.

XI. Hæc dixi, fratres, longiuscule: tamen quia vehementius commendanda fuit Charitati Vestræ ipsa charitas ideo commendanda sic erat. Si enim charitas nulla est in vobis, nihil diximus. Si autem est in vobis, tanquam oleum in flammis adjecimus: et in quo non erat, forte vobis accensa est. In alio crevit quod erat: in alio cœpit esse quod non erat. Ad hoc ergo ista diximus, ne pigri sitis diligere inimicos. Sævit in te homo? Ille sævit, tu precare: ille odit, tu miserere. Febris animæ ipsius te odit: sanus erit, et gratias tibi aget. Quomodo medici diligunt ægrotos? Numquid ægrotos diligunt? Si ægrotos diligunt; volunt ut semper ægrotent. Ad hoc diligunt ægrotos, non ut ægroti remaneant, sed ut ex ægrotis sani fiant. Et quanta plerumque patiuntur a phreneticis? quales contumelias verborum? Plerumque et percutiuntur. Persequitur ille febrem, ignoscit homini: et quid dicam, fratres, amat inimicum suum? imo odit inimicum suum morbum; ipsum enim odit, et amat hominem a quo percutitur: odit febrem. A quo enim percutitur? a morbo, ab ægrotatione, a febre. Illud tollit quod illi adversatur, ut remaneat illud unde gratuletur. Sic et tu: si odit te inimicus tuus, et injuste te odit; noveris quia cupiditas sæculi in illo regnat, propterea te odit. Si odisti illum et tu; contra reddis malum pro malo. Quid facit reddere malum pro malo? Unum ægrotum flebam, qui te oderat, jam duos plango, si et tu odisti. Sed persequitur rem tuam, tollit tibi nescio quæ, quæ habes in terra: ideo illum odisti, quia angustias tibi facit in terra. Noli pati angus-

tias, migra in cœlum sursum : cor ibi habebis ubi latitudo est, ut nullas angustias patiaris in spe vitæ æternæ. Attende quæ tibi tollit : nec ipsa tibi tolleret, nisi ille permetteret, qui flagellat omnem filium quem recipit¹. Quodam modo ferramentum Dei est quo saneris, ipse inimicus tuus. Si novit Deus utile tibi esse ut expoliet te, permittit illum si novit tibi utile esse ut vapules, permittit illum, ut cædaris : de illo te curat, opta ut ille sanetur.

XII. « Deum nemo vidit unquam². » Videte dilectissimi, « Si diligamus invicem, Deus in nobis manebit, » et dilectio ejus erit perfecta in nobis. » Incipe diligere, perficeris. Cœpisti diligere? cœpit in te Deus habitare : ama eum qui in te cœpit habitare, ut perfectius inhabitando faciat te perfectum. « In hoc cognoscimus quia in » ipso manemus, et ipse in nobis, quia de Spiritu suo » dedit nobis³. » Bene, Deo gratias. Cognoscimus quia habitat in nobis. Et hoc ipsum unde cognoscimus, quia cognovimus; quia habitat in nobis? Quia hoc ipse Johannes dixit : « Quia de Spiritu suo dedit nobis. » Unde scimus, « quia de Spiritu suo dedit nobis? » Hoc ipsum, quia de Spiritu suo dedit tibi, unde cognoscis? Interroga viscera tua. Si plena sunt charitate, habes Spiritum Dei. Unde cognoscimus, quia inde cognoscis habitare in te Spiritum Dei? Paulum interroga apostolum : « Quoniam charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum » sanctum, qui datus est nobis⁴. »

XIII. « Et nos vidimus, et testes sumus, quia Pater » misit Filium suum Salvatorem mundi⁵. » Securi estote qui ægrotatis : talis medicus venit, et desperatis? Magni erant morbi, insanabilia erant vulnera, desperata erat

¹ Hebr. xii, 6. — ² 1 Joan. iv, 12. — ³ Ibid. 13. — ⁴ Rom. v, 5. — ⁵ 1 Joan. iv, 14.

ægritudo. Magnitudinem mali tui attendis, omnipotentiam medici non attendis? Tu desperatus es; sed ille omnipotens est : cujus testes isti sunt qui primo sanati, et annuntiantes medicum; et ipsi tamen plus spe sanati quam re. Nam sic dicit Apostolus : « Spe enim salvi facti » sumus¹. » Cœpimus ergo sanari in fide : perficietur autem salus nostra, cum corruptibile hoc induerit incorruptionem, et mortale hoc induerit immortalitatem². Hæc spes est, nondum res. Sed qui gaudet in spe, tenebit et rem : qui autem spem non habet, ad rem non poterit pervenire.

XIV. « Quicumque confessus fuerit quod Jesus est Filius Dei; Deus in ipso manet, et ipse in Deo³. » Jam non multis dicamus : « Qui confessus fuerit, » non verbo, sed facto; non lingua, sed vita. Nam multi confitentur verbis, sed factis negant. « Et nos cognovimus, credidimus, » quam dilectionem Deus habet in nobis⁴. » Et iterum unde cognovisti? « Deus dilectio est. » Jam dixit illud superius, ecce iterum dicit. Amplius tibi non potuit dilectio commendari, quam ut diceretur Deus. Forte munus Dei contempturus eras. Et Deum contemnis? « Deus » dilectio est. Et qui manet in dilectione, in Deo manet, » et Deus in eo manet. » Vicissim in se habitant, qui continent et qui continentur. Habitas in Deo, sed ut continearis : habitat in te Deus, sed ut te contineat, ne cadas. Ne forte sic te putes domum Dei fieri, quomodo domus tua portat carnem tuam : si subtrahat se domus in qua es, cadis; si autem tu te subtrahas, non cadit Deus. Integer est, cum eum deseris : integer, cum ad illum redieris. Tu sanaris, non illi aliquid præstabis : tu mundaris, tu reficeris, tu corrigeris. Ille medicamentum est non sano, regula est pravo, lux est tenebrato, habitatio est deserto.

¹ Rom. viii, 24. — ² 1 Cor. xv, 53. — ³ 1 Joan. iv, 15. — ⁴ Ibid. 16.